

1569 2den Del. af Lovf. sigtende til at fremme

Lehns o. s. v. Overg. t. fri Forbejendom.

1570

af at sørge for, som han har levet for, og som det maa være i hans Interesse at see lykkelige som Fæstere og lykkelige som Ciere; men, mine Herrer, naar nu Bøndergaardene udgjøre det hele tilbageværende Majorat, saa spørger jeg: Kan dette ældre smukke Forhold tænkes forsat? Hvor er Godseieren? Rimeligviis i Kjøbenhavn, om ikke længere borte, f. Ex. i Paris, Neapel, Rom eller Ægypten, for at bruge sine Indtægter; og imidlertid har han ganske vist et Bondemajorat i Hjemmet, men hvorledes maa han betragte det? Det er aabenbart, at han maa betragte det — maaskee ikke den Første, der sælger det, men hans Søn — som et Vengeactiv, hvoraf det er ham om at gjøre at udbringe det meest Mulige. Vi have tilstrækkelig Erfaring fra andre Lande i saa Henseende om, hvilken Ulykke det er, naar Godseieren og hans Bønder stilles ad; Godseieren drager bort og har en Bøndefoged, eller maaskee bortforpagter han sine Indtægter af Bøndefjorden, og da faae Bønderne det at føle. Jeg kan ikke troe Andet, end at det ogsaa vil gaae saaledes paa disse besynderlige Bondemajorater. Man maa huske paa, at der ikke er nogen Hovedgaard, hvor Godseieren sidder i Nærheden af sine Bønder. Og, mine Herrer, herimod vil Loven af 21de Juni 1854 slet ikke yde nogen Betyggelse. Den siger ganske vist, at hvis Godseieren vil stille sig ved en Gaard, saa maa han ikke gaae Fæstere og hans Slægt forbi; men Loven værner ikke imod høie Fæsteafgifter, den forpligter ikke til at sælge, den tillader naturligviis Godseieren at vedblive at bortfæste, og den foreskriver ham ikke, hvilken Indfæstning og hvilken Afgift han er berettiget til at kræve. Paa den Vis vilde Loven altsaa ikke frembyde nogenjomhest Hindring for det Misbrug, jeg har tænkt mig, og jeg frygter meget for, at paa disse Bondemajorater vilde Fæstegaardene blive betragtede, ikke som en hellig Arv, hvor man havde en Forpligtelse til at sørge for Bedøerne, men, for at bruge et bekjendt

Udtryk, som Maffekøer, der skulde forsyne Godseieren med Mælk og Smør. See, mine Herrer, det er vistnok en saadan Tanke, der har ledet Regjeringen til at tage Bøndefjorden med ind under Loven og i den at indsætte Bestemmelser, der skulle afløse og supplere Loven af 21de Juni 1854. Den ærede Ordfører talte, som om Regjeringens Forslag ophævede Loven af 21de Juni 1854; men det gjør det slet ikke. Nei, det supplerer den, idet det forudsætter, at Misbrug vilde kunne finde Sted paa disse Godser, som det nu tænker sig gaade over i den nye Eiendomsbesidders Haand. Regjeringsforslaget siger i § 21 først og fremmest, at Loven af 21de Juni 1854 vedbliver at gjælde, og det er blot fordi det har meent, at der igjennem den ikke endnu er en tilstrækkelig Sikkerhed for Fæstebønderne, at det tilføjer Forpligtelsen til Salg ved Fæsteledighed. Spørgsmaalet kan saaledes kun blive det: Har Loven i sin § 21 fyldstgjort det Diemed, hvori den er nedskreven, eller har den det ikke? Skulde der være Mangler, saa forsøge vi paa at rette dem, saa komme vi overeens om, at sætte noget Andet istedfor; men der vilde dog ikke i dens formeentlige Mangelfuldhed være Grund til ganske at udelukke Bøndergodset, saaledes at Loven kun blev en halv Opfyldelse af Grundlovens Bud, og derhos blev behæftet med de øvrige Mangler, jeg har bestræbt mig for at fremhæve. For mit eget Bedkommende anseer jeg Bestemmelsen for hensigtsmæssig. Jeg mener, at § 21 gaaer en fornuftig Middelvei imellem de to stærke Strømninger fra Høire og Venstre, der have forenet sig i Udvalgets Fleertal. Det vil jo nemlig sees, at man fra den ene Side er tilbøielig til at gaae ind paa § 21, naar man kan faae den noget ændret i sin Interesse, og at man ligeledes fra den anden Side heller ikke er utilbøielig til at gaae ind paa Paragraphen, naar man kunde faae den ændret i sin Interesse. Der er kun Et, hvori man er enig, og det er i Conclusionen, nemlig at, da